

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

Mit navn er Thomas Thieransen.

Et er du forfat i den her undersøgelse og arbejdsforholdene på den kongelige Ballett. Hvad tænker du om den?

Det er barsk læsning. Jeg har afdækket en del omkring arbejdsforhold i kulturbranchen, men jeg har aldrig læst en APV som bare så slem som den her.

Det er 68 danser, der har deltaget i denne her undersøgelse, og de beskriver samestemme, at de er tyndslitte.

De har ikke tid til at restituere, de har ikke tid til at holde fri, og derfor bryder de sammen gradende ståter om bagvæs ene tæppe, og det synes jeg er hård læsning.

Specielt når det kommer fra Ballett-danser, som jeg ved, hvor hårdhude er, der skal meget til før de rubber om hjælp.

I det her skæn er kultursjournalist på politikken og mange år i danser.

Jeg har selv danset hele mit liv, og som ung drømte hun selv om at blive professionel.

Jeg har danset moderne danser i hemmen og ungdom, og derfor bryder de samme gradende ståter om bagvæs ene tæppe, og det synes jeg er hård læsning.

Jeg har danset moderne danser i hemmen og ungdom, og har også gået på skolen for moderne danser, så stadens selv er der skolest dansselinje.

Jeg har dog aldrig været i nærheden af, at jeg kom på gammelsen.

Du kommer ind på otater skolest dansselinje. Hvor meget træner du? Hvor hårdt er det at gå der?

Det er jo en uddannelse som på lige fået med alle andre, hvor man møder ind om morgenen og går om eftermiddagen.

Så man træner vel tre undervisningstimer, halvandetime, så sådan noget, fire-fem timer om dagen. Og det er både fysisk hård, altså fordi man springer og løber rundt, og at man kan sagtens have blå mærker og vabler efter sådan nogle dansetimer.

Det er sådan en del af det, at være danser, tror jeg.

En del af de blå mærker stammer fra den ballettræning, som Ida også skal igennem på statens tater skole.

Når man danser nærmest uanset hvilken form for dans, man laver, så vil det altid være en god idé at have ballettræning.

Det er jo meget teknisk der, de har positioner, det er jo nærmest sådan et mødesystem.

Og det er enormt godt ballettræning til at blive stærkere og blive smidere, så på en hverdansuddannelse er der nærmest balletklasser.

Og jeg har også haft nogle klasser, hvor jeg har været på Torsbys.

Og det skal sige, at man skal være stærk før man forlovede til at tage Torsbys sko på i sin underviser.

Og det er meget lidt, altså man så forlovede til at lave, fordi det jo kan være noget, der kan give skader, hvis man ikke er stærk nok og teknisk nok til at gøre det.

Men jeg har prøvet bare det at tage et på Torsbys sko på, fortæller dig hurtigt, hvor hårdt det her egentlig er.

Og jeg kan huske en gang, hvor jeg stod ude på skoene for modern dans til en balletundervistingsklasse,

og min balletundervist så fattig med at hun også udbrede sådan, Øh, Ida.

Hvis jeg hedder din fysik, så vil jeg være i Paris operaren, men du er for dårn.

Og det må jeg bare give en ret i.

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

Altså jeg har set ikke den mentalitet eller heller ikke talent, tror jeg, der skal til.
Du danser moderne dans, det vi taler om lige nu, det er jo balletsenen.
Hvilken klass har balletten indenfor dansen?
Det er jo en kunstart.
Så det er jo både meget fint og det elste,
og det er jo også meget imponerende, rent sportsligt eller fysisk.
Jeg kan ikke komme i tanke om nogen anden kunstart, der er så fysisk hård som ballet.
Så det er sådan guldstandarten indenfor dans?
Det er det helt sikkert.
Og det kongelige ballet er jo et af de mest anerkendte kompaniere i hele verden.
Hvor svært er det at nå helt til top som balletdanser at komme ind på den kongelige ballet?
Det er rigtig svært.
Det er en udskilsesproces, der var hele livet.
Man starter inden på balletskolen, og så bliver man jo valgt fra, hvis man ikke er god nok,
så det er kun de allerbedste, der er for lov til at blive aspiranter i kompaniet,
og måske korpsdanser en dag.
Måske bliver de solister, og hvis de er rigtig, rigtig dygtige, så får de lov til at blive udnævnt til
solodanser.
Og hvad er solodanser, så lever du hovedroller.
Og det er altså de allerfæreste, der for lov til det.
Det er kun de aller, allerbedste, der for lov til at leve er det, at de har optret kompani.
Altså, det vil være en underdrivelse at sige, de har været igennem med nuløj.
De få balletdanser, der når hele vejen til den kongelige ballet,
bliver til gengæld en del af en helt særlig arbejdsplast, der emmer af historie og traditioner.
For de danske dansers vedkomne er det jo en arbejdsplads, som har været deres liv,
hvor de har gået siden de var børn.
Og så er det bare en institution med rigtig meget historie.
Det kongelige tater har jo været der på kongens nytårs siden 1700-tallet.
Det er jo på stavligt tal belagt, med guld og drønningen har en lovse.
Det her, inden der er blevet skrevet tater, historie og ballethistorie.
Det her, at August Bonoville har skrevet den kongelige ballet, som er verdensberømmet.
Og jeg tænker, at det er en stor erfrygt at gå på arbejde der, altså det er noget folk er stolt af.
Og det kan man jo godt forestille sig, at man kommer ind i de her fantastiske lokaler og skal til at
arbejde.
Hvad er det for en institution, der møder dem?
Den kongelige ballet som institution er jo en, der er blevet etableret under ene vejlen.
Altså der er herkig, og det skal være, der skal være disciplin, og der skal være behård
koncentration og arbejde,
før det er at hovedkalle altså gør, at man sætter de her meget krevne hele aftenens belættene op.
Og derfor er det jo et herrække system med en balletmester øverst og oppe.
Og der er en behård konkurrence mellem danserne.
For at blive rigtig god, så skal du præste sig selv.
Og det er hård.
Og det er 247.

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

Det er jo helt klart bedre at være hovedrolde end at stå bagved i korpset.
Man vil gerne helt frem.
Har de haft svært ved at hive folk ind og se de her balletter, når det er så gammelt et sted, som også måske på mange måder er ude at tridt med det omkringliggende samfund?
Inden kastbarhøjlen træder til, så er tateret sådan en nedgangs fortælling, fordi der skal spares og beskæres.
Det er noget, som politikerne har besluttet.
Så da Morten Hedseldal han stod i spidsen for tateret, så stod han jo for at skære ned på budgetterne, og der blev afviklet færere forestillinger.
Men det var så det, som kastbarhøjlen, han rent faktisk formålet, er vinde.
I dag blev det afsløret af en af danske kulturlivsmest.
Pristisfyldte stillinger går til kastbarhøjlen.
I 2018 overtag kastbarhøjlen som theaterchef på det kongelige tater, som også den kongelige ballethøj er indunder.
Den tidligere operachef og instruktør skal nu lede det kongelige tater.
Og det står hurtigt klart, at holden er en anden type leder i sin foregænger.
Kastbarhøjlen er en chef, som stadig insisterer på at være udeøvende kunstner.
Han har jo sat Amadeus op og hobiten.
Så han er fortsat instruktør og udeøvende kunstner.
Og på den måde så adskiller han sig også fra Morten Hersaldal, som nok mere kiggede på rene ark.
Hvad gør Kastbarhøjlen for at vende den her udvikling og pumpe mere selvtillid ind i det kongelige tater?
Han vil ændre teatret selvfortælling og selvopfattelse.
Altså ambitionerne, de skal være tornhøje.
Nu vil man lave det, der hedder en vækst strategi.
Han vil lave flere forestillinger selv i flere billetter, men det skal være for de samme penge.
Fordi vi i en overrække skrumpe bevillingerne faldt, vi spillede færre forestillinger, vi var et afsked i medarbejder, vi solgte færre billetter, og vi kunne se, at vores husestød tomme for mange after.
Og det har han blandt andet gjort ved, at både sætte helt store, meget sådan folkelige opsætninger oppe i dyrehaven som hobiten.
Fil på sikker.
Jeg vil sende dig ud på det eventyr.
Nej tak, beklager. Jeg skal ikke med på nogen rejse.
Eller musical, som kan trække mange billetter ind.
Men så har han også satset på nogle meget snævre forestillinger, nogle meget kunstnerisk udfordrende forestillinger, som Aarvn, der var nærmest bare 7 timer.
Vækstrategien stiller store krav til tater, skuespillere, musiker, og balletdancer, som alle sammen skal arbejde mere.
Kasper Holten, som er vores taterchef, har lagt denne her vækststrategi.

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

Flere titler, flere forestillinger, spille mere, bruge senere mere.
Og selvom balletchef Nikolaj Hype er klar over, at strategien presser danserne, så ser han det ikke som en hindring for at nå taters ambitiøse målsætninger.
Det kan være hårdt for en dancer,
men på den anden side har jeg også kæmpe stor tillid til,
at mine danser, de vil det her.
Og med den ekstra indsats, bliver Kasper Holten's vision til virkelighed.
Og når man så ser på, hvordan det er gået,
så er han jo kommet i forrygende mål med de her ambitioner.
Altså sidste år, der slog tateret faktisk rekord.
Det sålte næst flest billetter i taterets historie.
Nogen siden, det sålte over 500.000 billetter.
Samtidig med, at publikum er enormt tilfredse, anmelderne er glade.
Så på den måde, så var det jo en virkelig flot med dalje,
han kunne presentere her for nøgle, da man ligesom meldt ud,
og man havde sålt mere end 500.000 billetter.
Kasper Holten formår altså at vende det kommelige taters nedgang til succes.
Men samtidig opstår der konflikter rundt omkring på det gamle tater.
En af de kontroverser, der virkelig har fyldt meget,
det var, da man for et år siden valgte at tage balletforstilling og tello af plakaten.
En af efterårs store balletforstillingen på det kongelige teater er blevet aflyst.
Og det kom så frem, at det var danserne, der var usufredse med en to minutter lang sekvens.
Jeg skulle danserne i følge kilder, som af fire ligeestillinger taget med,
udstød abelyd og bangt sig selv i hovedet som en abe.
De menede, at den spillede på rasistiske stereotyper.
Og et balletdanser er jo vant til ikke at have en stemme på scenen.
Og for mig at se, så markerer den et vendepunkt.
Fordi pludselig har vi nogle danser i det her ellers meget herrækkiske opbygget system,
der pludselig råber op.
Og der er blevet rent faktisk også lyttet til dem.
Man ender jo mere at tage denne her forstilling af plakaten.
Og det markerer nok et skifte, og det markerer også denne her generationsforskeld,
der er mellem danserne og ledelsen.
Efter det her forløb med utillåstykket, så begynder du også at dykke mere ind i arbejdsmiljøet
på det kongelige teater.
Hvad er det, du gør for at blive klubbe på, hvad der ind i foregår derinde?
Jeg bliver par i retningen af, at det ville være en god idé at søge
aktensekt i den 30. søgelse, der er blevet lavet blandt balletens danser.
Og det er fordi, at den her vægstrategi har gjort, at de har skulle spille
af sind de mange forstillinger, at der er virkelig blevet skruet op.
Og derfor søger jeg aktensekt, men inden jeg når at få den fra det kongelige teater,
så får den faktisk tilsendt på en anonyme mail.
Hvad viser den?
Det viser, at danserne er så stresset og skadet af overbelastning,

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

at de simpelthen er ved at bryde sammen.

Trivselsundersøgelsen fra den kongelige ballet er alvorlig læst.

Danserne på den kongelige ballet går næblyg ned med stresser for skader af overbelastning.

Bare 15% af balletdanserne mener, at de har en god balance mellem arbejde og fritid.

Kun lidt under hver femte danser oplever sjældent stress.

Dertil har en tredjedel af balletkomponiet knappt 80 danser været sygemølt inden for det seneste år.

Og i kommentarfilterne i Trivselsundersøgelsen sætter danserne selv anonymt over på arbejdsmiljøet.

Der er en, der skriver, at nye skader er blevet et normalt dagligt drama.

Mange af dem sker på scenen.

Det samme er det at se kollegaer græde af udmattelse på gangene i træningssalen og omklædningsrummet.

De skriver også, vækstrategien ser flot ud på papir, men vi betaler prisen med vore kroppe og sind.

Og faktisk er det sådan, at ud af de her 68 balletdansere, der har deltaget i undersøgelsen,

der er der 17 af dem, der helt eksplicit nævner denne her vækstrategi,

som årsagen til, at de er stresset og de er ramt af skader og de er syge.

Det lyder jo rigtig grøt det her.

Har det konsekvenser for forestillingerne på tæret, at så mange har det dårligt?

Ja, faktisk så sker der det her i foråret, at balletledelsen simpelthen bliver nødt til at gå ud og aflyse den balletforestilling, det hedder juveler.

Det er de nødt til at gøre, fordi der er så mange, der har skader her under langvarige skader.

Og jeg kan ikke huske, at man har aflyst en ballet på grund af skader.

Så det peger på, at det virkelig står grøt til dig inde.

Og at få ud for denne her aflysning ved jeg altså også, at danserne prøver at råbe ledelsen op flere gange.

Faktisk så siger de, at de har gjort det siden efteråret.

Og ham der har formandet altså deres det der svaret til en tillidsrepræsentant, han skriver på et tidspunkt til ledelsen.

Vi måtte tage konstante tilbagemøllinger om overarbejde, udbrændthed og mental udfordret danser.

Vi har gjort opmærksom på en uholdbar situation hele sæsonen over fra ballettens ledelse.

Det er ikke kun balletkorpset, der har problemer med at spille de mange ekstra forestillinger.

Arbejdspragede stiger i de danske orchestra, seneste i det kongelige kapel.

Også musikerne i det kongelige kapel fortæller, i deres trivselsundersøgelse, om et ekstremt arbejdspress, stress og skade.

Og de sammen gælder balletdanserne.

Og blandt balletdanserne fortsætter det tornhøje antal syvmøllinger i 2023.

Bare i de 3 første måneder af det her år, der er der hele 249 unikke syvmøllinger, blandt balletkorpset, som jo består af cirka 4 stansere.

Der så virkelig alarmerende siger en arbejdsmiljøforsker, jeg har talt med.

De taler, de slår det fast med syvtom og søm, at det er en usøvnlig situation, der er lige nu inde på den kongelige ballet.

Og han siger, det understreger sammen med denne her trivselsundersøgelse, at der skal handles øjeblikkeligt.

Altså underforstået det er ikke nok bare, at skubbe en forestilling en enkelt og sanger frem.

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

Det er her og nu, at der skal ske nogle ændringer, fordi det er så alarmerende og alvorligt. Det er selvfølgelig rigtigt, at vi har preset organisationen hårdt, og at nogle steder har vi også gået for langt.

Hvad siger taterchef Kasper Holden og balletchef Nikolaj Hyppe selv til kritikken i den her trivselundersøgelse?

Både Kasper Holden og Nikolaj Hyppe siger de sig den her kritik fra danserne og de her graverende resultater, der er i undersøgelsen meget alvorligt.

Det er selvfølgelig rigtigt, at vi har preset organisationen hårdt, og at nogle steder har vi også gået for langt.

At de har nedsat nogle udvalg, og de har lød nogle tiltag, og de har også valgt, at en forestilling i næste sæson skal udskødes.

Der er vi heldigvis allerede i fuld gang med indsatser, der skal sikre, at det skal naturligvis være bæredygtigt for medarbejderne, og de skal gå trives på deres arbejde.

Han erkender også, at medarbejderne løber rigtig stærkt inde på de kunglige tater, og at der nok nu skal fortages nogle smøjjusteringer i denne her vækstrategi.

Jeg mangler da stadig at se, hvad de konkret har valgt at gøre eller reagerer på, som kan få nogle betydning her nu.

Det er jo også en usøvængelig arbejdsplads. Det er jo et af de fineste balletkompanier i verden.

Dem, der vælger at blive balletdanser, ved jo godt, at det ikke er et amel i 9-4 arbejde.

Kunne man ikke også sige, hvis man skulle være sådan lidt strid, at man jo ikke behøver at blive balletdanser, du kan vælge noget andet?

Jeg er enig, og jeg tror ikke, at der er nogen balletdanser, der ikke er klar over, at det her er et usøvængeligt job.

Det er forestilling af hver aften, de meder ind til morgentræning hver dag kl. 10.

Det er benhårdt, og jeg tror aldrig, at de vil piege over en tunnel, der har faldt af, eller nogle wabler, eller en forstået ankel.

Men uanset hvad, uanset hvem man sætter til danset i kompaniet, så skal det jo ikke gå ud over deres familieliv.

Det skal jo ikke gå ud over deres kroppe, det skal jo ikke få skader i så høj en grad af afværter.

Det skal også sige, at så får man en skade som balletdanser, kan det jo i værste tilfælde have den forfærdelige konsekvens,

at man bliver sat helt ud og spil for altid og mister sin karriere, hvis det virkelig er en alvorlig skade.

Derfor skal man jo være ekstremt på at passe det, når man får skader med at tage sig tid til vile, og derfor er det selvfølgelig alvorlig, at der er 249, der har meldt sig syge, altså de taletaler jo for sig selv.

Er det her en ny problemstilling, at balletdanserne har det så dårligt, eller handler det om, at balletdanserne er en del af en ny generation,

som ikke har lyst til at blive ødelagt af deres arbejde, altså det her har faktisk eksisteret på talet altid.

Det er bare først nu, vi taler om det.

Det er jo en tanke, man kan få, når man ser det opgør, der for eksempel er blandt unge skuespillere i talerbranschen,

som håber op og siger, vi vil ikke finde os i dårlig arbejdsforholdet mere.

Men min vurdering, når jeg læser denne her appV, er helt klart, at det er en forværing af

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

arbejdsforholdene,
der er skyldt i, at miljøet er så presset for tiden.
Det er fordi de spiller så ekstremt mange flere forestillinger.
Du kan jo ikke spille en landskamp hver aften.
Man kan jo sige, at den her strategi, der har skabt råden til det dårlige arbejdsmiljø,
og balletdanser som bare er syge og har kæde af det,
er jo også, kan man sige, en del af den strategi, som har givetateret en ny oplomstring,
og ridder på en bølge af succes, aldrig solgt så mange billetter næsten.
Er der nogen vej udenom, hvis det kongelige tater vil fortsætte den her succes?
Spørger man kulturoverførende, så er der nogen af dem, der siger,
hvis prisen for, at I selv har flere billetter og laver flere forestillinger,
er, at danserne går ned med skader,
men så må jo enten skru' ned for bluset eller B om nogen flere penge,
fordi alt syder på, at så stærkt er, at der er ingen, der kan løbe.
For bare tre år siden, der blev der lavet en stor DR-dokumentar-serie om Nikolaj Hype.
Jeg har sagt ja til fire år mere som balletminister.
Hvor han taler om den her vægstrategi,
men han er spændt på at se,
kan vide, hvad det betyder for danserne og balleten,
at vi nu skru'er så meget op for forestillingerne.
Altså, jeg synes ikke, at danserne bliver presset for meget.
Jo, jeg synes, det bliver presset. Jeg synes ikke, det bliver presset for meget.
Han allerede lidt bekymret, kan man mærke.
Han tænker, at han holder det her,
og her tre år efter må man jo nok bare sige,
at man bliver nødt til at skru' lidt ned igen.
Så hvad tror du, det bliver?
Skru'er man ned fra ambitioner eller får man flere penge?
Man kan jo sagtens have tornhøj ambitioner,
at leverere nogle fantastiske balletter,
men måske behøver man ikke gøre det i så højt et antal.
Der er heller ikke nogen af os, der har lyst til,
at sætte os ind i de her røde plusseder,
og lade os blive forført af de her fantastiske balletforrestillinger.
Hvis vi ved, at når tippet går for,
og de her danser går om bagved,
de sidder og graver,
og kommer til skade,
og skal til smertestillende for at gå ind på scenen,
altså så er vi der heller gået lidt mindre i taget.
I dag, tak fordi du går med.
Tak fordi jeg måtte komme.
Vi har på genstart forlagt kritikken for det kongelige tater,
og bet dem om en skriftlig kommentar.

[Transcript] Genstart / To trin frem og et tilbage

Her er svart i,
siden trivselsmålingen blev afholdt for tre måneder siden,
har vi allerede gennemført en række tiltag
for at sikre et bedre arbejdsmiljø.
Vi arbejder hårdt på tateret,
og vi stålte af, at publikum strømmer til,
men det skal naturligvis ske på en ansvarlig måde.
Den balance er, at vi sikrer på, at vi kan finde.
Ledelsen har på nogle punkter handlet for sent,
men tateret har lange planlæggens høj sonder,
og coronanedlukningerne betød,
at vi først i den her sæson så konsekvenserne af vækstrategien.
Og med det slutter dagens genstart.
Den var sat sammen med Mathias Back Søndergård,
Line Fabricius og Søren Elbæk.
Mit navn er Thomas Théransen.